

Lau Ae Pol Pa'e Ta Re Ngae Pilipai Kana Turunglomatana

Ka inae Pol loa nga loangana e kapunu ta pulingmalagange pangamologa e pe e te Karais ta ragau, na i ke ulutote pelau ka mono na ke loalu ta maga kunna e bollau ae Pilipai. Ka i a maga kunna te e bollau ore momo ngallo nga porovins ae Masaronia. (Ngo keke Aposelme 16:8-15). Na ngarume, ka ine ka'e Pilipai tapu ba ke momo nga maga kunna tetoto, na ragau keke pulakale nga pulangkala kurumea pulingmalagangana ka pangamologa e te Karais. Ba ka ina ra lopatokonakana te Karais re ngae Pilipai ke longe inae Pol momo nga pulangkala, na ri keke pulikinunge lollokanna palu. Na keke tunge lollokanna nginngina ta agau te a giana nge Epa proritus ta i loanga ki te Pol ta baina Pol nge koli kana oru. Na ka inae Pol rave lollokanna nginngina ra re ngae Pilipai ke ba ki, na i ka lonasereng raumana. Ba ke ba ka lau laekia ta ra lopatokonakana reke momo ngae Pilipai ta turunglomatana ka lonapengana rea (1:5; 4:10-19).

Bae Pol ke pa'e lau laekia ta turunglomatana ka oru pattoto bole minakai roma:

- 1 Ke pa'e ta turunglomatana ta ra lopatokonakana re ngae Pilipai ka oru rae Nutu kuma ki ka i ae Pol momongana nga pulangkala (1:12-26).

- 2 Ba bole, i ke bai ta pangagingginge lopatokona ae ri ta baina ri ngeke maisingging nga maenang reke lele nge ri kurumea loan-gakurume ngareangana kae Karais (1:27-30; 4:1).
- 3 I ke bai ta rolengpage loreame ta ri ngeke ulopisigsigia ri muni ba ngeke palimatmat-eraumana rea (2:1-11).
- 4 Ba bole, i ke bai ta roleng kerea ta ri ngeke ella rea masi ta ragau nginngina reke la avanga ta bongatalala rea ta ri ravunge totongtaliu (3:1-4:1).

¹ Iau ae Pol bae Timoti ra mangng ra kumangngatulu rae Karais Iesus kannu, omea ka papa'e lau laekia te miau kinung re ngae Pilipai ra lomiauapatokona te Karais Iesus. Ka papa'e te miau ra miau ra ragau rae Nutu reke tupu kala nga kelangpatalime ba ra kalaungapagakana rae miau.

² Mangng ka kavkave Nutu a i ae Tamara ta i kala nge Iesus Karais A Avolaukita ngeke tunge lopengana ba momongpengana ae ri te miau.

Pol Kavangana Te Nutu Ta Ra Lopatokonakana Re Ngae Pilipai

³ Iau ka kalapagpage Nutu ae iau ka kaeme kinung ina iau laugaliliu te miau. ⁴ Ba ka kavkava te Nutu te miau kinung ka kaeme kinung ka lauserengngana. ⁵ Iau ka kavkava te Nutu minmina kurumea pagiungamiaungana kala nge iau nga kumangng laekia e nga pulingmalagange pangamologa e pe e te Karais ta ragau. Kaka

pagiu kala nge iau ka kae e kapunu a miau lomi-
aupatokona te Karais ba kaka kumkuma kala nge
iau ta ke lele nga kae laekia e sonrau. ⁶ Ba iau ka
laupatokona roma, Nutu ore pature kumangng e
pe ngallo nge miau ke sane la pannang ta nge lele
nga ina i nge rongo ka kumangng laeala nga kae
ae Karais Iesus ngarume.

⁷ Lovaingana laekia e pe e umma ta lele
ngallo nge iau ina laugaliliu te miau kinung
ke tupu kurumea, miau kaka momo ngallo nga
logu. Iau ka role minmina kurumea, miau kaka
pagiu kala nge iau ta kalaunga iau nga orume
kinung reke lele nge iau. Ngaroma ragau ngeke
samapita iau ka oalo e gingging, o ngaroma iau
nga umma ta sanangkalange ragau reke bai ta
ulongpisiginge pangamologa e pe e te Karais, o
ngaroma iau nga turupotpota roma pangamologa
laeala e pe ka kaomannmannangana kia, nga oru
nginngina kinung miau kaka pagiu kala nge iau
nga ravungara ka lopengana ae Nutu tungumane.
⁸ Bae Nutu ke la turungpotange baingau ina iau
lauvavai te miau kinung ka matengraumana ae
Karais Iesus tunge.

⁹ Ba iau ka kavkava te Nutu roma, baingamiau
nga matengraumanange ragau pattoto bae Nutu
nge umma ta lele ngallo raumana. Na miau
ka la lomiamatana kae Nutu mannangana ba
ka la lomiamatana masi ta kelangapatokone
bainga reke pepe ba bainga reke sosoali. ¹⁰ Iau
ka kavkava minmina ta baina miau nga kamiau
gingginga ta kelangapatokone oru reke pepe rau-
mana ba ta ngatangnkala rea. Na ka la miau ra
ragau reke lelle mannangana ba ragau onra agau

te sane la totorong ta patongo rea ka bainga te e soali. Ba miau kaka la momong minmina ta nge lele nga kae ae Karais ngarume. ¹¹ Ba miau kaka la ponung ka bainga reke tupu kumangng ngareangana ore pa nge Iesus Karais. Minmina na keke la kiningpataea Nutu giana raumana ba keke la kalangapage.

Oru Reke Pepe Rae Nutu Kuma Ki Ka Pol Momongana Nga Pulangkala

¹² Na iau ka matea ta miau ra kolingau memena ngallo nge Karais nga lomiamatana roma, maenang kokorai reke lele nge iau keke kalaue pangamologa e pe e te Karais ta i sasang ta ina papatu. ¹³ Minmina na ra kurtalingling kinung reke kelapatantali ta bale ae kelangpatali ba ragau pattoto bole ka loreamatana roma, momongau nga pulangkala ka puna nga loangakurume ngaungana kae Karais. ¹⁴ Ba momongau nga pulangkala ke paginggingia kolingara memena loreapatokonangana te Avolau bole. Minmina na papatu nge ri keke gingging raumana muni ta ri rolenge pangamologa ae Nutu kannu ba ke sane ke matautau.

¹⁵ Ka kaomanna roma, ragau palu keke umma ta kelangalele iau ba palu keke bai ta kavesing iau, minmina na keke pulimalaglaga pangamologa e te Karais. Ava palu muni keke pulimalaglaga ta ri kalaungapaga iau. ¹⁶ Ra nginngina reke bai ta kalaungapaga iau ka loreamatana roma, Nutu ke puli iau nga kumangng e nga sanangkalange ragau reke bai ta ulongpisiginge pangamologa e pe e te Karais. Minmina na ri

keke bai ta kalaungapaga iau kurumea matengraumana ngareangana kau. ¹⁷ Ava ragau ngingina reke umma ta kelangalele iau ba ragau reke bai ta kavesing iau ka loreangana roma, ri keke la pulinge maenang nge iau ka ina iau mommo nga pulangkala. Minmina na ri ke sane ke pulimalaglage pangamologa e te Karais kurumea lomatengana reke tupu. Ke sa. Keke pulimalaglage ta kiningpataea ri muni giareame. ¹⁸ Minmina na iau ka la roleng mina laetai? Ka la roleng roma, ngaroma ragau ngeke pulimalaglage pangamologa laekia kurumea loreamatengana ra goanga o ngaroma ngeke pulimalaglage kurumea loreamatengana onra kaomannmannangana ki, ka sana otte nga ollaeala nge iau. Ava oru e bollau raumana nge iau minakai roma, ita ngaka kalipa ka pamaume kinung ta pulingmalagange pangamologa e te Karais ta ragau. Ba iau ka la serenga raumana ka ollaeala.

Ka kaomanna, ba iau ka la serenga ngarume bole ¹⁹ kurumea, iau ka laumatana roma, Nutu ke la kamongpiliunge maenang kokorai reke lele nge iau. Na i ke la ravunglele iau nga pulangkala kurumea kavangamiaume ba kalaungapaga a Iesus Karais Kannuna tunge. ²⁰ Ba bole, iau ka laupatokona gingging roma, iau sana nga balengleng iau ka otte. Ke sa. Iau ka laupatokona roma, iau sana la mataunga nga oru reke la lele nge iau. Ava sonrau ba nga kaeme kinung, nae Karais ke la ravunge gia bolinglaungana nga mirau. Ke la ravunge gia bolinglaungana ngaroma iau nga momomauli o ngaroma iau nga mate. ²¹ Iau ka

role minmina kurumea, ngaroma iau nga momo-
mauli, na ka la momongmauli ta pangavolaunge
Karais giana. Ba ngaroma iau nga mate, na ka
la loanga ta momong kala nge i. Ba ollaeala
ke pe raumana. ²² Ava ngaroma nga i a Nutu
lonangana ta iau momongmauli nga mirau laekia
tale, na ka laumatana roma, iau ka la kumangng
ka Karais kann kumangng palu muni. Ba iau ka
sana laumatana na taru nga oru lua nginngina
ke pe nga tetoto. ²³ Iau ka matea ri lua kinung.
Ka matea ta kange mogalo laekia e ngape ta
baina iau nga momo kala nge Karais kurumea,
ollaeala ke pe raumana nga agau momongana
nga mogalo laekia e ngape. ²⁴ Ava ngaroma iau
nga bai ta kalaunga miau, na iau nga momo nga
mirau. ²⁵ Ba iau ka laupatokona roma, ngaroma
iau nga momo nga mirau tale, na ollaeala ke la
kalaunga miau. Minmina na iau ka laumatana
roma, iau ka la momongmauli, ba ka la momong
kala nge miau nga mogalo laekia e ngape ta baina
taongamiaiu ba lomarpaga ae miau ngeke umma
ta lelung bollau tale kurumea lopatokona ae miau
te Karais. ²⁶ Ka la momong kala nge miau nga
mogalo laekia e ngape ta baina nga ina iau nga
atu te miau muni, na kalangapaga ngamiaungana
kae Karais Iesus nge ponu raumana kurumea
kelang ngamiaungana kau.

²⁷ Ava oru e bollau raumana minakai roma,
taongamiaume ngeke loakurumea bainga reke
pepe onra pangamologa e pe e te Karais rorole
tao. Minmina na ngaroma iau nga atu ta kelanga
miau o ngaroma sana nga atu, na iau ka bai ta
longnge pangamologa e te miau ore role roma,

miau kaka umma ta meisingginging ka lovain-gana kena mana. Ba kaka kumkuma kinung kaligi ta pangagingginge lopatokona ora puna nga pangamologa e pe e te Karais. ²⁸ Ba iau ka bai ta longnge pangamologa ore role roma, miau ka sana ka matautau e ragau reke amva ta sanangkala miau bavakena. Ba kumangng laeala ae miau ina miau ka sana matautau rea ka i killa e pakosining te ri roma, oru soalingana ke la lelung nge ri ava Nutu ke la ravunglele miau. ²⁹ Iau ka role minmina kurumea, Nutu ke tungumane lopengana ae i te miau kurumea pagiungamiaungana kala nge Karais. Ke tungumane lopengana ae i te miau ta baina miau nga lomiauapatokona te Karais. Ba ke sane minmina mana. Ke sa. I ke tungumane lopengana ae i te miau ta baina miau ngaka kanimaia miralali kurumea loanakurume ngamiaungana kae Karais bole. ³⁰ Miau kaka kanimaimaia miralali minmina kurumea, miau kaka momo nga baling laeala mana a miau ka kele ine lele nge iau pala, ba baling a miau ka longe ine umma ta lelung nge iau sonrau.

2

Ita Nga Tongara Kena Me Karais Ore Ulopisigia I Muni

¹ Minmina na iau ka bai ta balinglaga miau roma, pagiungamiaungana kala nge Karais ke paginggingia lomiauume, o ke sa? Bae Karais matengraumanangana kamiau ke palopea lomiauume, o ke sa? Ba miau kaka kelapatokone Kannu E Tupu momongana kala nge miau, o ke sa? Ba kaka kanimaia lonana ae Karais, o

ke sa? ² Ngaroma minmina, na iau ka bai ta balinglaga miau ta pangaponunge lomarpaga ae iau mannangana ka momongamiaungana nga lovaingana kena mana. Ba iau ka bai ta balinglaga miau ta pangakosining ka bainga kena e nga matengraumanange ragau pattoto, ba ta momong ka lomatana kena, ba ta kumangng kinung ta kumangng ka kumangng kena. ³ Miau sana ngaka matea ta ulongpataea miau muni ngailu nga ragau pattoto. Ba sana ngaka matea raumana ta ragau kiningpataea giamiaume. Ke sa. Kenakena nge miau nge ulopisigsigia i muni ba nge ulopataetaea tetoto ngailu nge i. ⁴ Kenakena nge miau sane nge kumkuma ka oru reke kalaue i muni mana. Ke sa. I nge kumkuma ka oru reke kalaue ragau pattoto bole.

⁵ Lovaingana ae miau nga tongana kena mana ma lovaingana ae Karais Iesus minakai roma:

⁶ I ka i a Nutu sinna,

ba i bae Nutu ka tongarea kena mana, ava ke sane kele ollaeala ma i a otte ta i kamong-pitange.

⁷ Ke sa. I ke pagianasa'e i muni,
na ke rave akumangngatulu sinna,
na ke lele ma agau.

⁸ Ba ka ine lele ma agau,

na i ke ulopisigia i muni
ba ke longo te Nutu ine ballage ta i ngatangng ta i mateng—ava ke sane ballage ta i ngatangng ta i mateng mana. Ke sa. Ke ballage ta i ngatangng ta i mateng nga maiskovu.

- ⁹ Minmina nae Nutu ke tunge malle te i ore ngailu raumana nga malleme kinung,
ba ke tunge gia te i ore ngailu nga giame kinung.
- ¹⁰ Ke tunge gia te i ore ngailu nga giame kinung ta baina orume kinung ngeke paro banu ineke longe Iesus giana,
orume kinung reke momo nga Nutu mallena nga tava ba nga mogalo laekia e ngape,
ba orume kinung reke momo ngape nga mogalo laekia e ngape.
- ¹¹ Ba ke tunge gia te i ore ngailu nga giame kinung ta baina kaome kinung ngeke turupota roma, Iesus Karais ka i ae Avolau,
minmina nae Nutu a i a Tamara ke la ravunge gia e bollau raumana.

Ra Lopatokonakana Te Karais Ka Tongarea Kena Ma Mata Nga Tava Reke Toakala

- ¹² Minmina na kolingau memena ra iau materaumana miau, iau ka bai ta balinglaga miau ta longo te iau sonrau basema ina miau ka longo te iau ka kaeme kinung re pala. Ava sana ngaka longo te iau ina iau momo kala nge miau mana. Ke sa. Ngaka kavesia baingamiau laeala e pala, na ngaka longo te iau raumana sonrau ina iau sana momo kala nge miau. Ka bai ta balinglaga miau ta kumangng kaligi ka mataungamiaungana ba mammalu ngamiaungana ta pangakosing roma, Nutu ke ravulele miau ka kaomanna.
- ¹³ Ngaka kuma minmina kurumea, ka i a Nutu e kumkuma ngallo nge miau ta baina miau nga

lomiaungana ta kumangng ba ngaka kumkuma kurumea lonangana e pe.

¹⁴ Nga orume kinung ra miau ka kumkuma ki, sana ngaka lola ka kaomiaume ki. Ba sana ngaka patente ka pangamologa. ¹⁵ Ngaka kuma minmina ta baina miau ngaka pakosining roma, ka miau ra ragau ra agau te sane totorong ta patongo rea ka bainga te e soali, ba ragau ra baingareame ke lelle. Ngaka pakosining roma, ka miau ra goe rae Nutu onre sane ke kumkuma ka bainga te e soali ina miau ka mommo ngaliua nga ragau reke momomauli sonrau onreke kampililiue pangamologa a kaomannmannangana kia beke tataokurumea bainga reke sosoali raumana. Momongamiaungana ngaliua nge ri nga tongana kena ma mata reke taokala nga tava. ¹⁶ Ngaka kuma minmina ina miau ka turupotpote pangamologa e te Karais ore tungtunge mauling ta baina iau nga mulia nga kae ae Karais ngarume. Ka la mulianga roma, pirangau ba kumangngau ngaliua nge miau ke sane ke rongo mana. ¹⁷ Ba bole, ngaroma totogu nge maling ma i a tunga ore nga tungnge te Nutu kala nga tunga ba kumangng onrae lopatokona ae miau, na iau ka la logumarapaga ba serenga kala nge miau. ¹⁸ Ba miau bole nga lomiumarapaga ba ngaka sereng kala nge iau.

Pol Ke Bai Ta Bange Timoti Ta I Kelange Ra Lopatokonakana Reke Momo Ngae Pilipai

¹⁹ Ava ngaroma Iesus Avolau nga lonangana, na iau ka bai ta bange Timoti te miau bolvole. Ka bai ta bange te miau nga baina iau bole nga

kanimaia serenga nga ina iau nga longe turung e ta momongamiaunganame. ²⁰ Iau ka la bange Timoti kurumea, ka sana balingau tetoto ora tongana kena me i. Omea ka lomangng kena mana ta kalingpa ka pamaume ta kalaunga miau. ²¹ Ka sana balingau tetoto ora tongana kena me i kurumea, ri kinung keke matea ta ri loangakurumea ri muni loreamatenganame. Ke sane ke matea ta loangakurumea Iesus Karais lonamatenganame. ²² Ava miau ka lomiamatana tapu kae Timoti roma, ke pakosining ka i muni baingana reke pepe. Ka lomiamatana roma, baingana ine kuma kala nge iau ta loanga ka pangamologa e pe e te Karais ka tongana kena ma goe baingana nga kalaunge tamana. ²³ Minmina na iau ka bai ta bange te miau bolvole, ava ka bai ta laumatanangana pala ka taru nge lele nge iau. ²⁴ Ba ka laupatokona te Avolau roma, iau bole ka la atung te miau bolvole.

²⁵ Ava sonrau na iau ka matea raumana ta bangagaliunge Epaproritus te miau. Ka i a kolingau ngallo nge Karais, ba kumangngkena ae iau, ba abalingkana ae Karais kannu kala nge iau. Ba bole, ka i a agau a miau ka ba'e ka pangamologa ba agau a miau ka ba'e ta kalaunga iau. ²⁶ Ka laungana ta bange kurumea, i ke matea raumana ta kelanga miau kinung muni. Ba ke kanimaia maenang ina lonamatana roma, miau kaka longe turung e ta soaling e lele nge i. ²⁷ Ba ka kaomannmannangana roma, i ke soali raumana ba ke kokoro ta i mateng, avae Nutu ka lonananne. Ba ka sana lonananne Epaproritus mana. Ke sa. I ka lonananna iau bole ta baina iau sana

nga kanimaia lotani ba lotani muni. ²⁸ Minmina na iau ka matea raumana ta bange te miau ta baina nga ina miau nga kele muni na miau nga lomiumarapaga, ba maenang laekia a iau kanimaimaia te miau nge alaleng isura. ²⁹ Minmina na miau ngaka rave ka lomiuuserengngana ta ka i a agau e pagiue kala nge Avolau bole. Ba ngaka tunge alangpaga te i kala nga ragau ra tongarea kena me i. ³⁰ Iau ka role minmina kurumea, i ke kokoro ta i mateng kurumea kumangngana ka kumangng ae Karais kannu. Ba ke sane matau ta mateng ta baina i nge rongo ka kumangng a miau ka tunge te i ore nga kalaunga iau.

3

Nutu Ke Patoe Ragau Ka Ra Baingareame Ke Tupu Kurumea Lopatokona Ae Ri Te Karais

¹ Iala na kolingau memena ngallo nge Karais, miau nga lomiumarapaga nga pagiungamiaungana kala nge Avolau. Ke sane baililli ta iau pangamuni ka pangamologa kena ra iau pa rea te miau pala. Ke sa. Ke la kalaunga miau ta kelanga masi te miau.

² Ngaka ella miau masi ta ragau nginngina ra goanga onreke bai ta bongatalala miau ta loangakurumea bainga e nga totongtaliu. Ri ka tongarea kena ma gaune ra mukurea ba ka ri ra ragau reke kumkuma ka kumangng reke sosoali. ³ Iau ka role minmina kurumea, ri ka loreangana roma, ka ri ra ragau rae Nutu kurumea loangakurume ngareangana ka bainga e nga totongtaliu. Ava ke sa. Ka ita ra ragau rae Nutu mannangana onreke kalapagpage Nutu kae

Kannu ae Nutu. Ba lopatokona ae ita ka puna nge Karais Iesus. Ka sana puna nga killa a ita ka kuma kia nga mirara. ⁴ Ava ngaroma agau kumangngana ka kumangngme nge kalaue ta i lelung tupu nge Nutu raguna, na ala iau a agau e tupu mannangana.

Pala na iau ka kavesia ragau nginngina ra loreapatokona ta kumangng ra ri ke kumkuma ki. ⁵ Iau ka role minmina kurumea, keke tototaliue mirau ka kae a lima ba mologi ngarume nga nau toangapisigingana kau. Ba ka iau ae Israel te e nga galiau ae Bensamin. Ka loakurumea Israelme baingareame mana. Ba ka iau a Parisio te, minmina na iau ka loakurumea bangapaga rae Moses kanna raumana. ⁶ Ba bole, iau ka gingging raumana ta loangakurumea sisiukamangng memena baingareame, minmina na iau ka pami-ralalia ragau ra loreapatokona te Karais. Ba nga kelangaungana kau, ka iau a agau a baingana tupu ore sane karitaue bangapaga te orae Moses kanna.

⁷ Pala na iau ka kele oru nginngina ma ri ra oru reke la kalaunga iau ta lelung tupu nge Nutu raguna. Ava iau ka sau ka oru nginngina ta baina iau nga laupatokona te Karais kasikena. ⁸ Ba ke sane minmina mana. Ke sa. Iau ka kele oru nginngina kinung ma ri ra mosmosime mana ba ka sau ki ta baina iau nga rave oru e bollau raumana nga orume kinung. Ka sau ki ta baina iau nga laumatana kae Karais Iesus A Avolaukau. Iau ka kele orume kinung ma ri ra mosmosime mana ba ka pulivalakala rea ta baina iau nga rave Karais, ⁹ ba nga pagiu kala nge i. Minmina nae

Nutu ke pato iau ka agau a baingana tupu nga raguna. Ava ke sane pato iau ka agau a baingana tupu kurumea loangakurume ngaungana ka bangapaga rae Moses kanna. Ke sa. Ke pato iau ka agau a baingana tupu kurumea lopatokona ae iau te Karais. Ka i a patong ae Nutu tunge ta agau te kurumea agau laeala lopatokona ae i te Karais. ¹⁰ Iau ka matea ta iau nga laumatana kae Karais ba nga laumatana ka gingginga e bollau raumana e nga sigingpagangana nga mateng. Ba bole, ka matea ta iau nga kanimaimaia miralali rae Karais kanimai rea ba nga tongau kena me i nga matengana. ¹¹ Iau ka bai ta kumangng minmina ta baina iau nga lele nga sigingpaga nga mateng ngarume.

¹² Iau ka sana rorole roma, iau ka rave oru nginngina tapu. Ba ka sana rorole roma, ka iau a agau e pe bavakena tapu. Ke sa. Pala nae Karais ke rapita iau, na ke puli iau ta iau a agau a kanna. Minmina na iau ka kumkuma kaligi basema apirangkana ore pirpira kaligi ta pirang rongana. Iau ka kuma minmina ta baina iau nga laumatana kae Karais ba nga taomasi kurumea. ¹³ Kolingau memena ngallo nge Karais, nga kelangau kau muni, ka sana laungana roma, iau ka rave oru nginngina tapu. Ke sa. Ava oru kena a iau kumkuma kia minakai roma: Iau ka laupogpoge oru ra iau kavesi rea tapu. Ba ka umma kaligi ta lele nga oru reke momo lagamuga nge iau. ¹⁴ Iau ka pirpira kaligi ta lele nga pirang rongana ta baina iau nga rave kuru e nga pirang, a i a Nutu kiungana kau lakailu ta mallena kurumea pagiungaungana kala nge

Karais Iesus.

¹⁵ Minmina na ita kinung raka matua tapu nga oru rae Karais kanna ngaka lolakurumea lomatana kena laeala. Ba ngaroma miau nga kamiau lomatana matana tetoto, nae Nutu ke la pangapotange lomatana laeala a iau rorole te te miau bole. ¹⁶ Ava ita ngaka tatao tale kurumea taonga a ita ka loramatana kia tapu.

¹⁷ Kolingau memena ngallo nge Karais, miau ngaka pagiu kala nga ragau pattoto reke tatao kurumea bainga ra iau kumkuma ki. Ba ngaka ellakurumea ragau reke tatao kurumea taonga a mangng pakosining kia te miau. ¹⁸ Iau ka role minmina kurumea, ragau papatu taongarean-gana ke pakosining roma, te ri Karais matengana nga maiskovu ka i a oru a sana puna. Iau ka rolea pangamologa laeala te miau pa papatu tapu ba ka rolea sonrau muni ka matau kanna menangana. ¹⁹ Ka ri ra ragau reke la loanga ta oru soalingana ba ragau onra loreamatengana reke sosoali ka ri ra nutu ae ri. Ba ka ri ra ragau reke murara ka baingarea ra balenga, ba keke pulpulia ramarea nga oru re nga mogalo laekia e ngape. ²⁰ Ava nge ita, ka ita ra ragau re nga Nutu mallena nga tava. Ba ita kaka ella ba kaka momalle Aravunglelekana a i a Iesus Karais A Avolaukita atungngana nga malle laeala. ²¹ Na i ke la kamongpiliunge mirara ra likireasa ta ri nga tongarea kena ma mirana a kana ka olamana e toakala. Ke la kumangng minmina ka ginggingngana e bollau raumana kumangngana. Ka i a ginggingngana a kana ka gingginga ta ulongpisiginge orume kinung ngape nge i bole.

4

¹ Minmina na kolangau memena ra iau matoraumana miao ba ka matea raumana ta kelanga miao, miao ngaka maisgingging ngallo nge Avolau minmina. Ka miao ra lomarpaga ae iau puna ba alang e pe e nga kumangng a kanau. Ka miao ra ragau ra iau matoraumana miao.

Pol Pangamologana E Nga Pangagingginge Ra Lopatokonakana Re Nga Pilipai

² Iau ka la balinglage Iuoria riluae Sinike gingging ta ri pangatupunge maenang laeala e momo ngaliua nge ri. Ngeke patupe kurumea pagiungareangana kala nge Avolau. ³ Ka kaomana. Ba bole iau ka bai ta balinglaga one a one a balingau mannangana ta one kalaunge ravale lua nginngina. Ngo kalau rea kurumea, ri keke kuma kaligi kala nge iau ta loanga ka pangamologa e pe e te Karais ta ragau. Keke kuma kala nge Klemen ba kumangngkena pattoto rae iau onra giareame ke momo nga lau e nga mauling.

⁴ Miao re nga Pilipai nga lomiarapaga ka kaeme kinung kurumea pagiungamiaungana kala nge Avolau. Iau ka la roleng minmina muni roma, nga lomiarapaga! ⁵ Miao ngaka pakosining ta ragau kinung roma, ka miao ra ragau ra malongkana. Iesus Avolau atungngana ke kokoro. ⁶ Sana nga lomiau pupu ta otte. Ke sa. Nga orume kinung miao ngaka balaglaga Nutu ka kavangamiaungana te i ba kalangapaga ngamiaungana kia. Ngaka turupote balinglaga rae miao te i. ⁷ Minmina na momongpengana ae

Nutu ore bollau raumana nga lomataname kinung rae ita ke la kelangpatali masi ta lomiauume ba ramamiaume kurumea pagiungamiaungana kala nge Karais Iesus.

⁸ Ba bole, iau ka la roleng kamiau ra kolingau memena ngallo nge Karais roma, miau ngaka pulpulia ramamiaume nga oru ra kaomann-mannangana ki, ba oru reke tunge alangpaga. Ba ngaka pulpulia ramamiaume nga oru reke tupu, ba oru reke lelle, ba oru re nga pangaloserengkala, ba oru re nga kalangapaga. Ba ngaroma nga oru e lelle mannangana o oru e pe mannangana, na ngaka pulpulia ramamiaume nga oru matana nginngina. ⁹ Miau ngaka lolakurumea oru ra iau palomatana miau ki ba oru ra miau ka ravu rea nge iau. Ba bole, ngaka lolakurumea oru ra miau ka longo rea ba ka kela rea nge iau. Ngaka lolakurumea oru nginngina, nae Nutu a i ae Nutu ore tungtunge momongpengana ke la momong kala nge miau.

*Pol Ka Lonape Ka Ra Lopatokonakana Re Ngae
Pilipai Kurumea Tunga Ra Ri Ke Ba Ki Te I*

¹⁰ Lomarapaga ae iau ke bollau raumana ba ka kalapagpage Avolau kurumea, sonrau na miau ka lomiauavavai muni ta kalaunga iau. Ka kaomanna, pala na miau kaka bai ta kalaunga iau, ava ka sana ka kalipa ka pamau ta kumangngkia. ¹¹ Ava iau ka sana pa'e pangamologa laeala ta roleng roma, iau ka moro ta kau oru ba ka matea agau te ta i kalaunga iau. Ke sa. Iau ka palomatana iau ta momong ka lauserengngana nga taru reke lele nge iau. ¹² Ka laumatana ka

pamau e nga momong ka lauserengngana nga ina iau nga moro ta kau oru, ba ka laumatana ka pamau e nga momong ka lauserengana nga ina iau nga kau oru papatu bole. Ka laumatana ka pamau e nga momong ka lauserengngana nga orume kinung reke lele nge iau. Ka laumatana ka pamau e nga momong ka lauserengana nga ina iau nga matekau ba nga ina iau nga ponu bole. Ka laumatana ka pamau e nga momong ka lauserengana nga ina iau nga kau oru papatu ba nga ina iau nga moro raumana ta kau oru bole. ¹³ Pamau laeala ka i a pamau e nga kelanga te Karais ta i kalaunga iau ta kumangng ka orume kinung ka gingginga a i tungtunge te iau.

¹⁴ Ava iau ka laupe kamiau ina miau ka bai ta pagiunga kala nge iau nga maenang kokorai reke lele nge iau. ¹⁵ Ba miau re nga Pilipai ka lomiamatana bole roma, pala ka ina iau lola nga taliungaungana e kapunu ta pulingmalagange pangamologa e pe e te Karais ta ragau ba ka ka'e Masaronia, na ka sana ra lopatokonakana gin-ungarea te muni pagiu kala nge iau ta kalaunga iau ka kau oru. Ke sa. Miau kasikemiau kaka kalau iau. ¹⁶ Iau ka role minmina kurumea, ka ina iau mommo nga Masaronia tale bole nga maga kunna ae bollau ae Tesalonaika, na miau kaka ba ka tunga pa papatu ta kalaunga iau. ¹⁷ Ava iau ka sana rorolea pangamologa laeala ta roleng roma, iau ka matea ta ravunge tunga nge miau. Ke sa. Iau ka matea ta kavingtulu rae Nutu tungu rea te miau kurumea baingamiau e nga tunga oru ta ragau pattoto nge umma ta leleng papapatu raumana. ¹⁸ Ba iau ka bai ta

turunglomatana te miao roma, sonrau, na iau ka sana moro ta otte. Tunga rae miao onrae Epaproritus atu ki te iau keke pepe tapu, ba keke kalau iau raumana. Ka tongarea kena ma tunga ra koirea lolo reke tungtunga rea te Nutu. Ka tongarea kena ma posi reke bali rea onrae Nutu lonape ki. Ka ri ra tunga onreke pepe raumana nge Nutu raguna. ¹⁹ Bae Nutu ae iau a kana oru papatu raumana ke la pangaponung miao ka orume kinung re nga kalaunga miao kurumea pagiungamiaungana kala nge Karais Iesus.

²⁰ Ita ngaka kinpataetaea Nutu a i ae Nutu ae ita ba Tamara passavele. Ka kaomannmannangana.

²¹ Iala na, miao ngaka tunge sinro ae iau ta ragau kinung reke tupu rae Nutu onra ri ra ragau rae i kurumea pagiungareangana kala nge Karais Iesus. Kolingara memena ngallo nge Karais reke momo nakai kala nge iau keke ba ka sinro nga ri te miao. ²² Ragau kinung rae Nutu reke tupu onreke momo nakai keke ba ka sinro nga ri te miao. Ba ragau rae Nutu reke tupu oreke momo nga bale ae Sisa a i a kelangpatali nga inaekia keke matea raumana ta banga ka sinro nga ri te miao bole. ²³ Lopengana ae Iesus Karais Avolau tungtungumane nge momo kala nge miao.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini
copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

3238a1a0-2f8e-509b-b9f0-e310db3d0d43